

GUSTAVE FLAUBERT

YKSINKERTAINEN SYDÄN

Gustave Flaubert
Yksinkertainen sydän

«Public Domain»

Flaubert G.

Yksinkertainen sydän / G. Flaubert — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	6
Конец ознакомительного фрагмента.	10

Gustave Flaubert

Yksinkertainen sydän

I

Puolen vuosisadan ajan Pont-l'Évêquen porvarisnaiset olivat kadehtineet rouva Aubainilta hänen palvelijatartaan Félicitétä.

Sadan frangin vuosipalkasta hän keitti ruoan, hoiti taloutta, neuloi, pesi, kiilloitti, valjasti hevosen, lihoitti siipikarjaa, kirnusi voita, ja hän pysyi uskollisena emännälleen, – joka ei suinkaan ollut miellyttävä henkilö.

Rouva Aubain oli mennyt vaimoksi varattomalle kauniille nuorelle miehelle, joka kuoli vuoden 1809:n alussa, jättäen hänelle kaksi aivan pientä lasta ja joukon velkoja. Silloin leski myi kiinteistönsä, paitsi Toucquesin ja Geffossesin tiloja, joiden tuottamat korot nousivat korkeintaan viiteentuhanteen frangiin, ja hän muutti pois Saint-Melainessa olevasta talostaan toiseen, joka oli halvempi, joka oli kuulunut hänen esi-isilleen ja sijaitsi kauppahallien takana.

Tämä paasikattoinen talo oli tien ja kujun välillä, joka päättyi joen rantaan. Sen huoneiden permannot olivat eri korkealla, niin että siellä helposti kompastui. Kapea eteinen erotti keittiön ruokasalista, jossa rouva oleskeli pitkin päivää, istuen olkituolilla ikkunan ääressä. Lähelle valkeaksi maalattua seinälaudoitusta oli asetettu riviin kahdeksan mahonkituolia. Vanhalla pianolla, jonka yläpuolella riippui ilmapuntari, oli suunnaton kasa laatikoita ja pahvilippaita. Kaksi korukuteisilla päällyksillä varustettua nojatuolia oli molemmin puolin keltamarmorista, Ludvig XV: n tyylistä kamiinia. Keskellä sen reunustaa oleva pöytäkello oli Vestan temppelin muotoinen; – ja koko huoneusto haaskahti homeelle, sillä lattia oli matalammalla puutarhaa.

Toisessa kerroksessa oli ensin "rouvan" huone, hyvin tilava, siinä vaaleakukkaiset seinäpaperit, seinällä keikaripuvussa komeilevan "herran" muotokuva. Siitä vei ovi pienempään huoneeseen, missä näki kaksi lasten vuodetta ilman patjoja. Sitten tultiin saliin, jonka ovet aina olivat suljetut, ja joka oli täynnä päällisillä peitettyjä huonekaluja. Sitten johti käytävä lukuhuoneeseen; kirjat ja romupaperit täyttivät kirjahyllyt, jotka kolmelta sivulta ympäröivät leveää mustaa kirjoituspöytää. Sen molemmat kaapinovat olivat kynäpiirrosten, guachi-maisemien ja Audran-kaiverrusten peitossa – kaikki muistoja paremmilta ajoilta ja kadonneesta ylellisyydestä. Toisen kerroksen ullakkoikkuna päästi valoa Félicitén huoneeseen, josta aukeni näköala niitylle.

Hän nousi päivän koittaessa, kun ei tahtonut laiminlyödä aamumessua, ja teki lakkaamatta työtä iltaan asti; kun päivällinen oli ohi, astiat pesty ja ovi huolellisesti suljettu, peitti hän kekäleet tuhkaan ja nukahti pesän eteen rukousnauha kädessään. Ei kukaan ollut kauppa tehdessä itsepäisempi tinkimään. Puhtaudesta hän huolehti niin tarkasti, että hänen kiiltävät kasarinsa saivat muut palvelijattaret epätoivoisiksi. Hän oli säästeliäs, ja söi senvuoksi hitaasti ja kokosi kahmaloonsa leivänmurut pöydältä – hänelle paistettiin vasiten kahdentoista naulan leipä, joka riitti kahdeksikymmeneksi päiväksi.

Kaikkina vuodenaikoina hänellä oli olkapäillä kukallinen karttuunihuivi, joka oli nuppineuloilla kiinnitetty selkään, myssy peitti hänen hiuksensa, sukat olivat harmaat, hame punainen, ja puseron yllä oli leukalappu-esiliina, vallan kuin sairaanhoitajattarilla.

Hänen kasvonsa olivat laihat ja hänen äänensä terävä. Kun hän oli ollut kaksikymmenvuotias, luuli häntä neljäkymmenen ikäiseksi. Kun hän oli saavuttanut viidennenkymmenennen vuotensa, näytti hän epämääräisen vanhalta, – aina vaiteliaana, suoraryhtisenä ja liikkeiltään hillittynä näytti hän puukuvalta, joka toimi koneenomaisesti.

II

Félicitéllä oli, niinkuin muillakin, ollut rakkaudentarinansa.

Hänen isänsä, ammatiltaan muurari, oli kuollut pudotessaan alas rakennustelineiltä. Sitten hänen äitinsä muutti maalle, sisaret hajaantuivat maailmalle, muuan tilallinen otti hänet taloonsa ja käytti häntä jo vallan pienenä paimentamaan lehmiä laitumella. Hän värisi vilusta ryysyissään, heittäytyi alas vatsalleen juomaan vettä lätäköistä, sai vitsaa ihan mitättömistä seikoista, ja ajettiin lopulta talosta syytettynä kolmenkymmenen sou-raham varkaudesta, johon hän kuitenkin oli syytön. Hän meni palvelukseen toiseen maataloon, tuli siellä karjapiiksi, ja kun isäntäväki hänestä piti, kadehtivat häntä hänen toverinsa.

Eräänä elokuun iltana (hän oli silloin kahdeksantoistavuotias) he saivat hänet lähtemään Collevilleen tanssihuveihin. Heti hän huumautui ja hämmästyti viulunvinguttajien äänekkäästä soitosta, puihin ripustetuista lyhdyistä, kirjavista puvuista, pitseistä, kultaristeistä ja tuosta yhtä haavaa hyppivästä joukosta. Tytön pysyessä vaatimattomasti syrjässä, lähestyi muuan äveriään näköinen nuori mies, joka poltti piippua, nojaten molemmin kyynärpäin ison korin korentoon, ja pyysi häntä tanssimaan. Poika tarjosi hänelle omenaviiniä, kahvia, kakkua, osti hänelle silkkihuivin, ja olettaen, että tyttö oivalsi hänen tarkoituksensa, tarjoutui saattamaan häntä kotiin. Kaurapellon pientarella hän kaatoi tytön raa'asti kumoon. Tyttö pelästyi ja alkoi huutaa. Nuori mies lähti tiehensä.

Toisena iltana Félicité kulki Beaumontin tiellä ja aikoi astua ohi ison heinäkuorman, jota hevoset vetivät hitaasti, ja hiipaistessaan pyöriä hän tunsu Théodoren.

Tämä puhutteli häntä tyynen näköisenä, sanoen, että hänen tuli antaa anteeksi, "se kun oli päihtymyksen syy".

Tyttö ei tietänyt mitä vastata, ja hänen teki mieli paeta.

Mutta Théodore alkoi heti puhua sadon toiveista ja kunnan merkkihenkilöistä; hänen isänsä oli muun muassa muuttanut Collevillestä ja asettunut Écotsin tilalle, niin että he nyt olivat naapureja.

– Vai niin, – sanoi Félicité.

Théodore lisäsi, että häntä oli kehoitettu menemään naimisiin. Hänellä puolestaan ei ollut kiire, hän odotti mieleistään vaimoa. Tyttö painoi päänsä alas. Silloin Théodore kysyi häneltä, ajatteliko hän naimista. Félicité vastasi hymyillen, että oli paha pitää toista pilanaan.

– En pidä, minä vannon! – ja poika kietoi vasemman käsivartensa hänen vyötäisilleen. Tyttö astui hänen syleilevän käsivartensa tukemana; he hiljensivät askeleitansa. Tuuli oli leuto, tähdet tuikkivat, korkea heinäkuorma hoippui heidän edellään, ja nuo neljä laahustelevaa hevosta nostivat tieltä pölyä. Sitten ne ilman ajurin kehoitusta kääntyivät oikealle. Théodore suuteli Félicitétä vielä kerran ja katosi hämyyn.

Seuraavalla viikolla suostui tyttö tulemaan Théodoren ehdoittamaan kohtaukseen.

Heidän kohtauspaikkansa oli pihan perällä, muurin toisella puolella olevan yksinäisen puun alla. Félicité ei ollut viaton herrasneitien tavoin – hän oli oppinut eläimiltä; mutta järki ja kunniantunto estivät häntä hairahtumasta. Tämä vastustus kiihdytti Théodoren intohimon niin että hän tyydyttääkseen sitä (tai kenties vain mielensä yksinkertaisuudessa) tarjoutui naimaan hänet. Tyttö ei ottanut häntä uskoakseen. Théodore lasketteli juhlallisia valoja.

Ennen pitkää Théodore tunnusti jotain sangen ikävää: hänen vanhempansa olivat viime vuonna hänen tilalleen palkanneet sotapalvelukseen miehen. Mutta milloin tahansa voitaisiin hänet viedä. Pelkkä ajatuskin, että hänen täytyisi palvella sotaväessä, häntä peloitti. Tämä pelkurimaisuus todisti Félicitén mielestä hellyyttä; siitä hänen hellyytensä lisääntyi. Hän hiipi öisin ulos, ja kun oli saapunut kohtauspaikalle, alkoi Théodore kiusata häntä levottomuudellaan ja kiihkeillä pyynnöillään.

Viimein hän mainitsi itse aikovansa lähteä prefektin taloon saamaan tietoja, jotka aikoi kertoa hänelle seuraavana sunnuntaina kello yhdentoista ja kahdentoista välillä illalla.

Määrähetkenä Félicité riensi lemmittynsä luo.

Mutta hänen asemestaan tapasi hän erään hänen tovereistaan.

Tämä kertoi, ettei Félicité enää tulisi Théodorea näkemään. Välttääkseen kutsuntaa oli Théodore nainut hyvin rikkaan vanhan naisen, Touquesista kotoisin olevan rouva Lehoussaisin.

Tämä koski kipeästi Félicitéhen. Hän heittäytyi maahan, päästi huutoja, rukoili hyvää Jumalaa ja vaikeroi yksinään taivasalla auringonnousuun asti. Sitten hän palasi taloon ja ilmoitti päättäneensä lähteä pois, ja kuukauden lopulla, saatuaan jällellä olevan palkkansa, hän sulki vähät tavaransa huiviin ja lähti Pont-l'Évêqueen.

Majatalon edessä hän tapasi leskihuntuun verhoutuneen naisen, jolta tiedusteli paikkaa, ja joka paraikaa oli keittäjäntären haussa. Tosin tyttö tällä alalla ei osannut paljoa, mutta hän tuntui niin alttiilta ja vaatimattomalta, että rouva Aubain lopulta virkkoi:

– Olkoon menneeksi, otan teidät palvelukseeni.

Neljännestuntia myöhemmin Félicité oli muuttanut hänen taloonsa.

Aluksi hän siellä eli vavisten pelosta; se aiheutui "talon tavoista" ja "herra-vainajan muistosta", joka liiteli yli kaiken. Paul ja Virginie, edellinen seitsenvuotias, jälkimäinen tuskin nelivuotias, tuntuivat hänestä vallan erikoisolentoilta; hän kantoi heitä selässään kuin hevonen, ja loukkaantui pahasti, kun rouva Aubain alinoma kielsi häntä heitä suutelemasta. Siitä huolimatta hän oli tyytyväinen. Ympäristön miellyttävä rauha oli haihduttanut hänen surumielisyytensä.

Joka torstai vakinaiset vierailijat tulivat pelaamaan korttia. Félicité nouti edeltäpäin esille kortit ja jalanlämmittäjät. He saapuivat täsmälleen kello kahdeksan ja poistuivat ennen kello yhtätoista.

Joka maanantai-aamu lehtokujan varrella asuva romukauppias levitti rautarihkamansa tielle. Sitten kaupunki täyttyi äänien humulla, johon sekaantui hevosten hirnuntaa, karitsojen määkinää, sikojen röhkinää ja rattaiden kalseata räminää kadulla. Kahdentoista aikaan, torikaupan ollessa vilkkaimmillaan, ilmestyi kynnykselle, lakki takaraivolla, kookas kyömynenäinen maalaismies. Mies oli nimeltään Robelin ja toimeltaan Geffossesin vuokratilallinen. Vähää myöhemmin saapui Liébard, Touquesista kotoisin oleva vuokratilallinen, pieni, punoittava, pöhöttynyt mies, yllä harmaat liivit ja nahkasäärykset, joihin oli kiinnitetty kannukset.

Molemmat tarjosivat kaupaksi emännälleen kanoja ja juustoja. Félicité torjui joka kerta yhtä taitavasti heidän petkutusyrityksensä, ja poistuessaan tunsivat he syvää kunnioitusta häntä kohtaan. Silloin tällöin, varsin säännöttömin ajoin, kävi rouva Aubainia tervehtimässä markiisi de Gremanville, eräs hänen enoistaan, joka juopottelullaan oli joutunut vararikkoon ja joka nyt asui Falaisessa viimeisellä maatilallaan. Hän ilmestyi aina aamiaisaikaan, mukanaan kauhea villakoira, jonka käpälät likasivat kaikki huonekalut. Huolimatta ponnistuksistaan näyttää aatelismieheltä, – ne ponnistelut menivät niin pitkälle, että hän nosti lakkiaan joka kerta kun hän sanoi: "isä-vainajani", – täytti hän, uskollisena tavoilleen, väkijuomilla lasin toisensa jälkeen ja lasketteli rivonsekaista pilaa. Félicité työnsi hänet kohteliaasti ulos ovesta, sanoen: Jo riittää, herra de Gremanville! Näkemiin.

Ja hän sulki oven.

Mielihyvin hän sen avasi herra Bouraisille, entiselle asianajajalle. Hänen valkoinen kaulaliinansa ja hänen kaljupäisyytensä, hänen paitansa röyhys, hänen avara ruskea pitkätakkinsa, hänen tapansa nuuskata taivuttamalla käsivartensa, koko mies teki häneen levottomia tunteita herättävän vaikutuksen, niinkuin tavattomien ihmisten esiintyminen ainakin.

Herra Bourais hoiti "rouvan" tiloja, ja sulkeutui hänen kanssaan tuntikausiksi "herran" huoneeseen, ja pelkäsi aina joutuvansa huonoon valoon, hän kun piti virkamiessäätystä suuressa arvossa. Hän sanoi osaavansa latinaakin.

Opettaakseen lapsia miellyttävällä tavalla hän lahjoitti heille maantiedon vaskipiirroksineen. Nämä esittivät kuvia eri maanääristä: höyhenpäähineillä koristettuja ihmissyöjiä, apinaa ryöstämässä neitosta, beduiineja erämaassa, valaskalaa, jota paraikaa harpunoitiin, j. n. e.

Pikku Paul selitti Félicitéille nämä kuvat. Siihen supistui jälkimäisen koko kirjallinen sivistys.

Lapsien koulutusta hoiti Guyot, määrin-virastoon kuuluva miespahanen, joka oli kuuluisa kauniista käsialastaan ja joka hioi kynäveistään saappaansa anturaan.

Kun oli kaunis sää, lähdettiin varhain aamulla Geffossesin karjataloon.

Sen piha on viettävää maata, talo keskellä, ja meri näkyy kaukaa harmaana viivana.

Félicité otti esille koristaan kylmiä lihaviipaleita, ja aamiaista syötiin meijerin viereisessä huoneustossa. Se oli nykyään rappeutuneen kesäasunnon viimeinen jäännös. Repaleiset seinäpaperit liehuivat tuulahduksista. Rouva Aubain kallisti päänsä muistojensa painamana; lapset eivät enää rohjenneet puhua.

– Leikkikää toki! – hän sanoi.

He livistivät tiehensä.

Paul nousi ladon ylisille, pyydysteli lintuja, heitteli littua lammikolla tai löi sauvallaan isoja tynnyreitä, jotka kumisivat kuin rumpu.

Virginie ruokki kaniineja, riensi poimimaan ruiskukkia, ja hänen juostessaan nopeasti tulivat näkyviin hänen pienet koruompelulla kaunistetut alushousunsa.

Eräänä elokuun-iltana palattiin kotia poikki niittyjen.

Uusikuu valaisi osan taivaanrantaan, ja usva liiteli harsovyön tavoin Toucques-joen kiemurtelevilla rannoilla. Nurmikolla loikovat sonnit katselivat levollisina noita neljää ohikulkijaa. Kolmannella niittysaralla makaavista nousi jokunen ja asettui kehään heidän eteensä. – Älkää pelätkö mitään, – sanoi Félicité.

Ja mutisten jotain valituksen tapaista hän hyväili lähinnä olevan sonnin selkää; se teki kokokäännöksen ja muut sonnit seurasivat sen esimerkkiä. Mutta kun he olivat kulkeneet seuraavan saran poikki, nousi hirvittävä mylvintä. Se oli sonni, jonka peitti tomupilvi. Se riensi molempia naisia kohti. Rouva lähti juoksemaan.

– Ei, ei! Ei niin nopeasti!

He jouduttivat kuitenkin askeliaan ja kuuluivat takanaan kaikuvaa pärskyntää, joka lähestymistään lähestyi. Sonnin sorkat tömähitivät maahan kuin vasarat; nyt se jo nelisten ryntäsi eteenpäin!

Félicité kääntyi ja tempasi maasta turpeita, joita viskeli sonnin silmille. Se painoi alas turpansa, ravisti sarviaan ja vapisi raivosta, mylvien hirvittävästi. Saavuttuaan niityn laidalle kahden pienokaisensa kanssa rouva Aubain yritti epätoivoisesti päästä korkean penkereen yli. Félicité hääri taaksepäin kulkien koko ajan sonnin edessä lakkaamatta paiskaten sen silmille multaisia turpeita, jotka veivät siltä näön, ja huutaen alinomaa:

– Joutukaa, joutukaa!

Nyt rouva Aubain laskeutui alas ojaan, työnsi edellään Virginietä ja Paulia, kaatui monta kertaa yrittäessään kiivetä penkerelle ja onnistui siinä lopulta rajusti ponnisteltuaan.

Sonni oli ajanut Félicitén veräjän kohdalle. Sen vaahto pärskyi hänen kasvoilleen, tuossa tuokiossa se olisi lävistänyt hänet sarvillaan. Mutta hän pääsi pujahtamaan kahden seipään välitse, ja kookas elukka pysähtyi vallan hämmästyneenä.

Tämä tapaus oli monena vuotena puheenaiheena Pont-l'Évêquessä. Félicité ei ollenkaan ollut siitä ylpeä, hän kun ei edes aavistanut tehneensä mitään sankarillista.

Virginie oli koko hänen huomionsa esineenä; – sillä pelästyksestään tyttö sai hermosairauden, ja lääkäri Poupard neuvoi parannuskeinona Trouvillen merikylpyjä.

Siihen aikaan siellä ei käynyt paljon väkeä. Rouva Aubain otti selvän oloista, kysyi neuvoa Bouraisilta ja ryhtyi valmistuksiin aivan kuin pitkää matkaa varten.

Hänen matkalaukkunsa vietiin lähtöpäivän aattona Liébardin rattailla. Seuraavana päivänä sitten sama mies toi kaksi hevosta, joista toisella oli selässä naissatula sametilla päällystettyine selkänojineen, toisen hevosen selkään oli pantu kokoonkäärity päällystakki, joka muodosti istuimen tapaisen. Rouva Aubain nousi satulaan Liébardin taakse, Félicité nousi Virginien kanssa toisen hevosen selkään, ja Paul keikahti ratsastamaan herra Lechaptosin aasin selkään, joka eläin oli luovutettu matkaa varten sillä ehdolla, että sitä hyvästi hoidettaisiin.

Tie oli niin huono, että nuo kahdeksan kilometriä veivät kokonaista kaksi tuntia. Hevoset vajosivat nilkkaan asti lokaan ja tekivät ponnistellessaan siitä irti takaruumiillaan raivokkaita liikkeitä; toiste niiden kaviot survoutuivat raitioihin; toiste niiden täytyi hypähtää. Liébardin tamma seisahtui muutamissa paikoin äkkiä. Hän odotti kärsivällisesti kunnes se taas lähti liikkeelle; ja hän puhui tien varrella olevien mautilojen omistajista, liittäen heidän elämäkertansa siveellisiä mietteitä. Keskellä Touquesia, kun kuljettiin krassikukkien ympäröimien ikkunoiden ohitse, hän virkahti kohauttaen olkapäitään:

– Siinä esimerkiksi asuu muudan rouva Lehoussais, joka sensijaan, että olisi ottanut nuoren miehen... —

Félicité ei kuullut sen enempää; hevoset ravasivat eteenpäin, aasi nelisti. Kaikki poikkesivat polulle, ristikkoportti avattiin, kaksi poikaa ilmestyi, astuttiin alas juhtien selästä lantasaaliön kohdalla, ihan talon kynnyksen edessä.

Muori Liébard oli kovin ihastuksissaan nähdessään emäntänsä. Hän tarjosi vieraalleen aamiaista, johon kuului häränselkää, sisälmyssyltynyä, verimakkaraa, kanaviilokkia, kuohuvaa omenaviiniä, hedelmäkakkua, viinaan kastettuja luumuja. Ja kaikkea tätä höystivät rouvalle lausutut kohteliaisuudet, hän kun näytti niin terveeltä; niistä sai osansa niinikään neiti, joka oli tullut "kovin sieväksi", ja herra Paul, joka oli "erityisesti lihonut". Eikä unhoitettu vainajiakaan, lasten isovanhempia, jotka Liébardit olivat tunteneet, he kun jo usean sukupolven aikana olivat olleet perheen palveluksessa. Karjatalossa näkyi, kuten sen asujamissakin, vanhuuden leima. Katto-orret olivat madonsyömät, seinät savusta mustat ja ikkunat harmaat pölystä. Tammissessa kaapissa oli kaikenlaisia astioita ja esineitä, kannuja, lautasia, tinavateja sudenrautoja, keritsimiä; suunnattoman suuri käsiruisku sai lapset hyvälle tuulelle. Kolmella pihalla ei ollut ainoatakaan puuta, jonka tyvi ei ollut kääpäsienen peittämä, tai jonka oksilla ei ollut misteli-kimppua. Tuuli oli viskellyt niitä maahan ison joukon. Ne olivat alkaneet uudelleen kasvaa, ja kaikki ne nuokkuivat hedelmiensä painosta. Olkikatot, jotka näyttivät ruskealta sametilta ja olivat epätasaisen paksuja, saattoivat vastustaa rajuiempiakin tuulenpuuskia. Mutta ratasvaja oli tuiki rappeutunut ja luhistumaisillaan. Rouva Aubain lupasi miettiä korjauskeinoja ja käski satuloida ratsut matkaa varten.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.